

Agentura pro sociální začleňování
v romských lokalitách

STRATEGICKÝ PLÁN SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ

KUTNÁ HORA

Obsah

1. Úvod	3
1.1 Poslání a cíle Agentury, Lokální partnerství	3
1.2 Východiska strategického plánování	6
2. Strategie	8
2.1 Výchozí stav	8
2.2 Vize, priority, cíle a nástroje k jejich dosažení	9
2.2.1 Fáze plánovacího procesu	9
2.2.2 Principy strategického plánu	10
2.2.3 Popis dílčích oblastí intervence	12
Zaměstnávání	12
Bydlení	14
Vzdělávání	15
Prevence sociálně patologických jevů	17
3. Závěr	19
Seznam zkratk	
Seznam příloh	

1. Úvod

Strategický plán Lokálního partnerství Kutná Hora rýsuje základní směřování politiky sociálního začleňování v Kutné Hoře do poloviny roku 2013 a je hlavním podkladem pro uskutečnění těchto kroků. Tento dokument vznikl od září 2010 do února 2011 na základě diskusí se členy Lokálního partnerství Kutná Hora, a to ve čtyřech pracovních skupinách, které kopírují klíčové oblasti při řešení problematiky sociálního vyloučení: zaměstnávání, vzdělávání, bydlení a prevence sociálně patologických jevů. Cílem této několikaměsíční práce členů LP bylo zmapovat situaci v oblasti sociálního vyloučení ve městě a jeho okolí a s ohledem na místní podmínky a kapacity členů Lokálního partnerství pojmenovat priority, cíle i jednotlivá opatření, kterými se bude LP v následujících letech zabývat.

Ambicí tohoto plánu je být materiálem životaschopným, ne tedy pouze formálním, jehož naplňování pomůže zlepšit život sociálně vyloučených obyvatel Kutné Hory či občanům sociálním propadem ohrožených. Dokument, již před jeho dokončením, tuto funkci začal plnit, a to díky zapojení všech relevantních subjektů v Kutné Hoře a okolí. Chtěl bych na tomto místě poděkovat všem, kteří se aktivně na tvorbě strategie podíleli a také bych chtěl vyzdvihnout přístup vedení města k řešení této problematiky.

Vít Lesák, lokální konzultant
Agentura pro sociální začleňování

1.1 Poslání a cíle Agentury, Lokální partnerství

Posláním Agentury je propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování. Cílovou skupinou Agentury je obec (město Kutná Hora) a instituce působící na území obce. Nepřímou cílovou skupinou Agentury jsou obyvatelé obce vystavení procesům sociálního vylučování a široká veřejnost.

Cíle Agentury v LP Kutná Hora jsou definovány v těsné spolupráci se členy LP a vychází z potřeb a potenciálu jednotlivých členů a lokality samotné. Hlavním cílem Agentury potom je, aby obec dokázala funkčně čelit procesům sociálního vylučování, zejména pak v partnerství s úřady, školami, neziskovým sektorem, policií, podnikateli a dalšími subjekty a při zapojení občanů.

K dosažení tohoto hlavního cíle svého působení v Kutné Hoře má Agentura tyto prostředky:

Mapování a analýza potřeb. Mapování potřeb obyvatel obce, nejen v sociálně vyloučených lokalitách, ale i ostatní veřejnosti. Mapování absorpčních kapacit obce a místních institucí v oblasti sociálního začleňování. Klíčovým nástrojem je zde situační analýza vypracovaná na zakázku Agentury a další odborné studie, které nechávají vytvářet členové LP.

Aktivizace/síťování. Aktivizace místních kapacit, podpora místních organizací, maximální využití dostupných místních zdrojů (finančních, personálních, organizačních, intelektuálních). Poskytování know-how ve všech klíčových oblastech, jež mají vliv na sociální začleňování, zprostředkování nejlepší praxe z dalších obcí.

Poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů. Agentura poskytuje poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů všem

partnerům v lokálním partnerství. V tomto poradenství se Agentura zaměřuje především na operační programy: OP LZZ (zejména osa 3), OP VK (zejména osa 1.2), IOP (zejména 3.1b investice do infrastruktury sociálních služeb, 3.1c investice v oblasti sociální ekonomiky a 5.2c zlepšení prostředí v problémových sídlištích). Agentura poskytuje poradenství při administraci těchto projektů a podporu při realizaci Integrovaných plánů rozvoje měst či Komunitního plánu města.

Strategický plán. Je závazný rozvojový dokument, na jehož přípravě se podílejí všichni členové lokálního partnerství (viz níže). Obsahuje souhrny potřeb lokalit získané ze situační analýzy a z diskusí v pracovních skupinách lokálního partnerství, dále pak návrhy konkrétních opatření a projektů, které přispějí k jejich naplnění (vždy včetně termínů a odpovědných realizátorů).

Lokální asistence. Asistence administrativně i odborně podporuje činnost Lokálního partnerství po dobu 2 let, a je v plném rozsahu financována Agenturou. Služba se skládá ze zajištění kanceláře pro lokálního konzultanta, administrativního zajištění chodu lokálního partnerství, administrativního i logistického zajištění činnosti pracovních skupin a z odborné činnosti. Ta sestává především z pravidelného monitoringu situace, podpory při vyjednávání a sítování, přípravy relevantních podkladů a analýz v oblasti podpory sociální integrace a dalších úkolů vyplývajících z naplňování Strategického plánu.

Lokální partnerství. Je základem činnosti Agentury v lokalitách. Lokální partnerství je platforma, na které dochází k pravidelnému setkávání zástupců obce, veřejné správy, škol, nevládních organizací či podnikatelů a dalších aktérů, kteří jsou nebo mohou být angažováni v procesu sociálního začleňování.

Lokální partnerství Kutná Hora vytváří s Agenturou tyto organizace:

- Město Kutná Hora
 - vedení města
 - odbor sociálních věcí a zdravotnictví
 - odbor správy majetku
 - odbor investic a příležitostně i další odbory
 - Městská policie
- Úřad práce Kutná Hora
- Policie ČR
- Probační a mediační služba
- ZŠ Kamenná stezka
- Základní a praktická škola, Kutná Hora
- SOŠ a SOU řemesel
- Oblastní charita Kutná Hora
- o.s. Prostor
- Rytmus Benešov, o.p.s.
- Pečovatelská služba
- Sdružení občanů na záchranu obce Neškaredice
- Kulturní sdružení Romů Kutná Hora
- Dítě a kůň – sdružení pro hipoterapii
- Eko-ano s.r.o.
- Zahradnictví Martin Pospíšil

Počet členů Lokálního partnerství, stejně jako široké spektrum oblastí, které členové partnerství pokrývají, svědčí o vysokém potenciálu partnerství, a to za předpokladu, že bude úsilí jednotlivých členů koordinováno. Více informací o aktivitách jednotlivých členů partnerství, ambice do budoucna i očekávání od společné práce na platformě Lokálního partnerství, jsou uvedeny v příloze č. 3.

1.2 Východiska strategického plánování

Předkládaný Strategický plán lokálního partnerství vychází z celé řady podkladů, které obsahují jak závazky a vize představitelů města a Agentury, tak z analytických studií, které mapují vývoj situace sociálně vyčleňovaných osob v Kutné Hoře a okolí.

- a) základní dokumenty města Kutná Hora a Agentury, které se vztahují k problematice sociálního začleňování:
- Druhý Komunitní plán města Kutná Hora na období 2011 a 2013, schválený zastupitelstvem města 14.9.2010, zejména oblast 4 (Rodiny s dětmi a děti a mládež) a 5 (Osoby ohrožené sociálním vyloučením a krizí)
 - Integrovaný plán rozvoje města Kutná Hora , aktualizace č. 2 z července 2010, zejména kapitola 7 (veřejné služby)
 - Strategický plán rozvoje města Kutná Hora – 2. aktualizace, schválená zastupitelstvem města 13.5. 2008, zejména kapitola C7 (poskytování služeb v sociální oblasti)
 - Koncepce romské integrace na období 2010–2013, schválena 21. 12. 2009 Vládou ČR
 - Základní dokument Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech
 - Východiska Strategie boje proti sociálnímu vyloučení¹, který na zadání tehdejšího ministra pro lidská práva připravili sociologové Gabal a Víšek, schváleno Vládou ČR v červnu 2010
- b) Odborné studie zpracované na zakázku Agentury pro sociální začleňování, města Kutná Hora či dalších subjektů, které mapují situaci v sociální oblasti ve městě a okolí:
- Situační analýza: Kutná Hora, vypracovaná na zakázku Agentury společností Navreme Boheme, s.r.o., prezentovaná v únoru 2011
 - Pravidelný monitoring sociálního vyloučení v Kutné Hoře (kvantitativní indikátory srovnávající situaci ve vyloučených lokalitách s hodnotami pro celou obec Kutná Hora, dále také prostorová charakteristika sociálního vyloučení – tzv. mapa sociální exkluze), údaje za rok 2010
 - Závěrečné zprávy z výzkumu: Analýza situace romských sociálně vyloučených enkláv ve Středočeském kraji², vypracovaná Štěpánem Bolfem v roce 2005
 - Sociálně demografická analýza a demografická prognóza do roku 2030: město Kutná Hora a partnerské obce Hlízov, Křesetice, Miskovice, Nové Dvory, Svatý Mikuláš, Vidice a Zbraslavice z roku 2006
- c) Diskuse vedené na půdě Lokálního partnerství, zejména pak v pracovních skupinách zaměstnávání, vzdělávání, bydlení a prevence sociálně patologických jevů, včetně analýzy situace v Neškaredicích. Základním výstupem jsou SWOT analýzy za jednotlivé oblasti intervence. Počátek těchto systematických diskusí, které probíhají dodnes dvakrát až čtyřikrát měsíčně, lze datovat do září 2010.
- d) Individuální diskuse vedené se členy Lokálního partnerství, pracovníky úřadů, s vedením města Kutná Hora a v neposlední řadě s obyvateli vyloučených lokalit, či s

¹ http://www.rynet.cz/romea/dokumenty/vychodiska_strategie.pdf

² http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_33_1.pdf

občany nacházejícími se v nepříznivé sociální situaci. Podněty vzešlé z těchto rozhovorů, vedených od května 2010, tedy od začátku působení Agentury v Kutné Hoře, se také promítly do formulací Strategického plánu LP Kutná Hora.

2. Strategie

2.1 Výchozí stav

V této kapitole budou stručně představeny výstupy klíčových analýz, na jejichž základě byl vypracován Strategický plán sociálního začleňování v Kutné Hoře. K základním analýzám patří situační *kvalitativní* analýza procesů sociálního vyloučení a začleňování v Kutné Hoře (viz příloha č. 5), dále *kvantitativní* sběr dat (viz příloha č. 6), SWOT analýzy za jednotlivé oblasti intervence z pohledu systémových aktérů (viz příloha č. 4) a nakonec prostorová charakteristika sociálního vyloučení zpracována na základě terénního šetření lokálního konzultanta a lokální asistence s podporou členů Lokálního partnerství (viz příloha č. 2).

- a) V první části této kapitoly budou shrnuty podstatné rysy sociálního vyloučení v Kutné Hoře, které vyplývají ze situační analýzy zpracované agenturou Navreme Boheme na zakázku Agentury pro sociální začleňování (celá analýza je k dispozici v příloze č. 5).

Hrozby: Situační analýza upozorňuje na neudržitelnou situaci v oblasti bydlení cílové skupiny, která je založena na nestabilním a relativně drahém ubytování v periferních ubytovacích hrazených ze systému sociálních dávek. Dále si všímá toho, že město se může stát potenciálním cílem imigrace dalších sociálně vyloučených rodin ze zemědělského zázemí, tedy vesnic obklopujících Kutnou Horu. S tím je spojena i nejasná budoucnost lokality Neškaredice, která představuje domov pro asi 150 sociálně znevýhodněných občanů. Celková nestabilita v bydlení, silné tlaky na cílovou skupinu v okolí i uvnitř Kutné Hory a zhoršující se socioekonomická situace obecně pro nízkopříjmové domácnosti, mohou způsobit přesun části cílové skupiny do centra města a vyvolat tak větší napětí mezi majoritou a částí cílové skupiny.

Potenciál: Naopak pozitivně analýza hodnotí potenciál v nabídkách zaměstnání pro cílovou skupinu. Kromě tradičních pomocných prací jsou to také zemědělské a lesnické práce, potenciál průmyslové zóny, ale také možnost rozšíření agroturistiky. Další výhodou je relativní absence organizované kriminality, která bývá častým jevem spojeným se sociálním vyloučením v jiných městech České republiky.

Struktura cílové skupiny: Co se týče vnitřní struktury cílové skupiny (dále CS), analýza poukazuje na dvě okolnosti důležité pro efektivní nastavení integračních nástrojů: Jednak je CS vnitřně velmi strukturovaná, s konflikty v několika rovinách, což bývá často majoritou přehlíženo. Veřejnost tedy zpravidla přistupuje k CS jako celku a bohužel není vstřícnější ani vůči stabilnější části sociálně znevýhodněných obyvatel, kteří mají snahu vyčlenit se z podmínek „gheta“. Z této struktury plyne i druhý poznatek, a to, že sociálně mobilizační systematická práce je perspektivnější právě u této stabilizovanější části CS, která má potenciál k integraci na trh práce či bydlení. Naopak nástroje přímé podpory je nutno volit tak, aby byly zachovány důstojné životní podmínky u rodin, které se nacházejí na sociálním dně, ale zároveň, aby se tato životní strategie nestala lákavou i pro stabilizovanější mladé rodiny.

Zacílení nástrojů: Pro zvýšení integrační dynamiky v Kutné Hoře situační analýza vyzvedává, kromě tradičního potenciálu vzdělávání, dvě oblasti intervence: přístup k důstojnému bydlení a kvalifikovanému zaměstnání pro mladé rodiny, které by mohly sloužit jako pozitivní vzory pro ostatní. Tzv. prostupné bydlení může být efektivním nástrojem integrace pro stabilizovanou (avšak ohroženou) část cílové skupiny

s potenciálem zaměstnatelnosti. Kromě pracovních nabídek v tradičních (tedy spíše pomocných) pozicích, analýza zdůrazňuje zacílení pracovně integračních snah na ženy a mladé muže – především co se týče prestižnějších kvalifikovanějších oborů (např. svářeč, řidič apod.). Kombinace takto cílených programů by mohly umožnit mladým rodinám opustit vazby, které jsou součástí začarovaného kruhu sociální exkluze. Naopak se statutem toho, kdo je na sociálním dně, by neměly být spojeny žádné bonusy nadstandardní přímé péče, aby toto nedemotivovalo zbytek cílové skupiny.

- b) Kvalitativní popis dynamiky sociálního vyloučení a nástrojů integrace byl doplněn sběrem kvantitativních indikátorů z oblasti bydlení, zaměstnanosti, sociálních služeb, vzdělávání a bezpečnosti. Lokální partnerství posbíralo na 100 indikátorů, a to vždy za Kutnou Horu jako celek, a dále pak čísla týkající se specificky sociálně vyloučených lokalit³ (viz příloha č. 6). Tato čísla byla použita pro nastavení specifických cílů a budou dále aktualizována při monitoringu plnění strategického plánu. Z nejzákladnějších indikátorů stojí za zmínku především kvalifikovaný odhad počtu sociálně vyloučených osob, a to podle lokalit a věku: dle evidence obyvatelstva žije na identifikovaných adresách asi 600 obyvatel, a to 145 ve věku do 7 let, 99 osob ve věku 7 až 15 let, dalších 105 osob ve věku 15 až 26 let a 251 osob starších 26 let. Kvalifikovaný terénní odhad mluví o minimálně 500 osobách, z čehož kolem 160 pobývá v Neškaredicích, přes 270 na ubytovnách rozmístěných po Kutné Hoře a dalších asi 70 osob žijících v samostatných domech či bytech ve městě. Podrobněji *prostorovou* charakteristiku sociálního vyloučení popisuje příloha č. 2 a dále první list tabulky indikátorů (příloha č. 6).
- c) Během plánovacího procesu bylo zpracováno pět SWOT analýz (viz příloha č. 4), které definují silné a slabé stránky a určují příležitosti a hrozby ovlivňující integrační procesy v Kutné Hoře. SWOT analýzy vznikly na základě opakovaných řízených diskusí systémových aktérů (členů Lokálního partnerství) v oblastech zaměstnanosti, vzdělávání, bydlení a prevence sociálně patologických jevů. Pátá analýza se týkala Neškaredic. Z jednání vyplynulo, že problémy v Neškaredicích nijak zásadně nevybočují z charakteristických problémů sociálně vyloučených rodin v Kutné Hoře a budou tedy logicky řešeny v rámci celku. Jedním z mála specifíků Neškaredic, podle výsledků SWOT analýzy, je stín nejistoty a množství "fám" spojených s budoucností obce.

Výstupy analýz za jednotlivé oblasti intervence budou charakterizovány v rámci kapitoly 2.2.3, která se zabývá prioritami a cíli SPLP, ale také dílčími strategiemi vedoucími k naplnění vytyčených cílů.

2.2 Vize, priority, cíle a nástroje k jejich dosažení

2.2.1 Fáze plánovacího procesu:

Strategické plánování probíhalo od září 2010 do února 2011, a to ve třech etapách: i) popis stávajícího stavu („kde jsme?“), ii) formulace cílů („kam se chceme dostat?“), a iii) volba kroků, opatření a postupů, které vedou k naplnění cílů („jak se tam dostaneme?“). Tato základní kostra byla doplněna o analýzu rizik a zdrojů. Jak už bylo řečeno, pro analytickou fázi byli členové Lokálního partnerství rozděleni do čtyř pracovních skupin, které se scházely v tří-týdenním intervalu během podzimu 2010.

³ Data nebyla sbírána na základě etnicity, ale podle adres vytipovaných lokalit, které byly odborníky označeny za sociálně vyloučené lokality. V některých kategoriích máme k dispozici oficiální statistiky (např. evidence obyvatel či statistiky ÚP), jiná data jsou kvalifikovaným odhadem (např. počet rodin). Data budou aktualizována v ročních intervalech.

V první, divergentní fázi plánování, bylo cílem popsat výchozí stav. Snahou bylo sesbírat co nejvíce podnětů, popsat kontext z různých úhlů pohledu a shodnout se na silných a slabých stránkách, příležitostech i hrozbách pro sociální začleňování v Kutné Hoře. Základním výstupem z této fáze jsou SWOT analýzy za jednotlivé pracovní skupiny.

V druhé, konvergentní fázi, bylo cílem shodnout se mezi členy pracovní skupiny na prioritních tématech a posléze na formulaci dlouhodobých (tříletých) a krátkodobých cílů. Při stanovování cílů bylo dbáno na to, aby tyto byly specifické, měřitelné, ambiciózní ale reálné a termínované. Kromě formulace dlouhodobých cílů Lokální partnerství vybralo své zástupce, kteří měli za úkol formulovat také desetiletou vizi, tedy jak by měla situace v Kutné Hoře vypadat v roce 2020.

Poslední fází strategického plánování v Kutné Hoře byla volba dílčích strategií k dosažení stanovených cílů a navržení vhodných nástrojů a postupů. Zde byly stěžejní jednak zkušenosti a znalosti jednotlivých členů Lokálního partnerství, ale také přenos dobrých praxí z jiných měst, kde působí Agentura. Příkladem takové dobré praxe je koncept prostupného bydlení (viz níže), či spolupráce mezi městem a sociální firmou v oblasti zaměstnanosti.

2.2.2 Principy strategického plánu:

V obecné rovině má Strategický plán ambici splňovat několik principů:

- a) adresnost nástrojů a motivace
- b) společný postup zainteresovaných subjektů a provázanost aktivit
- c) reálnost cílů i navrhovaných nástrojů
- d) dynamická situace vyžaduje flexibilní přístup
- e) minimální nároky na finanční podporu z městského rozpočtu

Ad a) Navržená strategie počítá se zacílením jednotlivých nástrojů tak, aby na jednu stranu byly zajištěny důstojné životní podmínky pro všechny občany, kteří se ocitli v sociální pasti a nejsou schopni či ochotni se ze dna dostat vlastními silami. Avšak speciální pozornost bude věnována těm podskupinám z řad sociálně vyloučených, kteří mají potenciál a snahu k sociální mobilitě a mohli by se stát vzorem pro své okolí i pro příští generaci. Jedná se zejména o děti, mladé rodiny, a občany, kteří se nacházejí nejbližší integračnímu prahu. Tento důraz na mladou generaci, práci a motivaci se projevuje v prioritních oblastech vzdělávání (např. předškolní příprava), bydlení (koncepte prostupného bydlení), zaměstnávání (legalizace práce, sociální firma) i v oblasti prevence sociálně patologických jevů (finanční gramotnost na školách, zavedení sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi apod.).

Ad b) Strategický plán byl vypracován po tematických pracovních skupinách, do kterých se LP Kutná Hora rozdělilo. Komplex fenoménu sociálního vyloučení jsme „rozškatulkovali“ na problematiku bydlení, problematiku zaměstnávání, problematiku vzdělávání, a problematiku sociálně patologických jevů. Takové rozdělení je čistě instrumentální, neboť ve skutečnosti „vše souvisí se vším“. A tak i opatření navrhovaná jednotlivými pracovními skupinami na sebe odkazují, navazují a doplňují se, až se nám složí mozaika řešení, která by nepřinesla efekt, pokud bychom vynechali některé její součásti. Z toho logicky plyne i nutnost společného postupu všech zainteresovaných subjektů, systematická výměna relevantních informací, či prezentace iniciativ směrem k cílové skupině i širší veřejnosti. I toto je součástí předkládané strategie.

Ad c) Plán byl sestaven tak, aby byl ambiciózní ale i reálný – co do kapacit zapojených subjektů, náročnosti na finanční zdroje i časového harmonogramu. Cílem není „vyřešit“ problém sociálního vyloučení v Kutné Hoře do pár let, ani naplňovat každou jednotlivou identifikovanou potřebu. Smyslem je nastavit základní parametry nástrojů, které budou

dlouhodobě podporovat sociální začleňování v Kutné Hoře a omezovat rizika spojená se segregací. Představu, jak by díky plnění vytyčených cílů měla situace vypadat za 10 let, vyjadřuje Vize Kutná Hora 2020:

Vize Lokálního partnerství Kutná Hora

Kutná Hora je městem, ve kterém aktivně pracuje Lokální partnerství podporované většinou obyvatelstva, státními institucemi, samosprávou, neziskovými organizacemi i ziskovým sektorem a všichni vzájemně spolupracují.

Ve městě je dostatek finančně dostupné péče o předškolní děti, existuje široká a dostupná nabídka volnočasových aktivit pro všechny věkové skupiny dětí a mládeže. Obyvatelé města si uvědomují význam vzdělání, proto po ukončení základní školy pokračují žáci v dalším vzdělávání.

Ve městě je dostatečná nabídka pracovních míst se zajištěnými finančními zdroji, fungují zde sociální firmy a efektivní systém motivace pro nezaměstnané.

V Kutné Hoře existuje azylové bydlení a navazující systém prostupného bydlení, ve kterém je zapojeno město, neziskové organizace i soukromí vlastníci bytového fondu.

Dlouhodobě probíhají preventivní programy a terénní sociální služba. Velký důraz je kladen na sanaci rodin. Existují funkční systémy řešení problematiky závislostí a zadluženosti obyvatelstva.

Ad d) Předkládaný strategický plán není dogma, není neměnný a bude dále podléhat pravidelné revizi a modifikaci podle nových potřeb, na které narazíme a podle příležitostí, které se nám naskytnou a na druhé straně překážek a omezení, jež před námi vyvstanou. Součástí plánu je pravidelný monitoring situace v cílové skupině stejně tak i plnění nastavených cílů. To vše může mít dopad na volbu nových dílčích strategií pro dosažení jednotlivých cílů (tyto dílčí strategie jsou uvedeny v akčních plánech pod každým dlouhodobým cílem).

Ad e) Je nezbytné upozornit, že finanční zdroje podporující zvolené nástroje, budou většinou zajištěny z evropských a národních dotačních programů, další opatření jsou systémová a tedy finančně neutrální, a jen minimálně bude potřeba veřejných prostředků města. Naopak, v konečném důsledku by měl být efekt předložené strategie pro město i státní rozpočet úsporný: Jednak sníží riziko možných ekonomických a sociálních nákladů spojených s nečinností v této, stále se zhoršující oblasti (např. stupňující se napětí v případě přesouvání cílové skupiny do centra, rostoucí kriminalita a další sociálně patologické jevy spojené se sociálním vyloučením, ztráty v oblasti produktivity práce či náklady na sociální sanaci neřešeného problému apod.). Navíc se dají očekávat přímé úspory a výnosy spojené s vyšší zaměstnaností, nižšími náklady na úklidové a údržbářské práce města, snížení dluhů na nájemném apod.

2.2.3 Popis dílčích oblastí intervence

Tato kapitola tvoří jádro Strategického plánu sociálního začleňování. Charakterizuje východiska pro dílčí strategie řešení problematiky, dále uvádí konkrétní podobu plánovaných opatření a stručně definuje zamýšlený efekt, který by se měl v případě úspěšné realizace dostavit. Každá podkapitola je doplněna schématem, které naznačuje strukturu dílčího akčního plánu, který je pro každou oblast intervence uveden v příloze č. 1.

Tyto akční plány, tedy jakési „cestovní mapy“ vedoucí k dosažení stanovených cílů v jednotlivých oblastech intervence, obsahují jednak popis obecné priority, dále pak specificky definované dlouhodobé a krátkodobé cíle, jednotlivé kroky k jejich dosažení, garanty plnění těchto kroků a opatření, termíny plnění a také finanční zdroje a rizika.

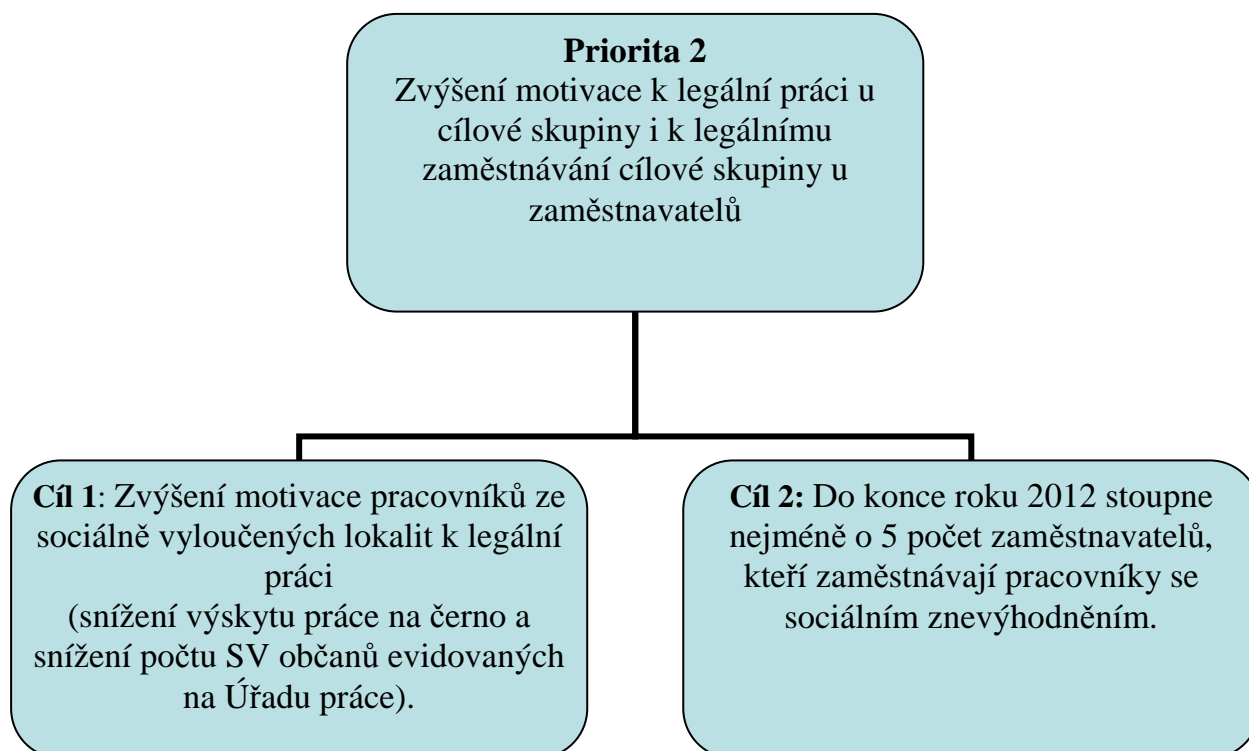
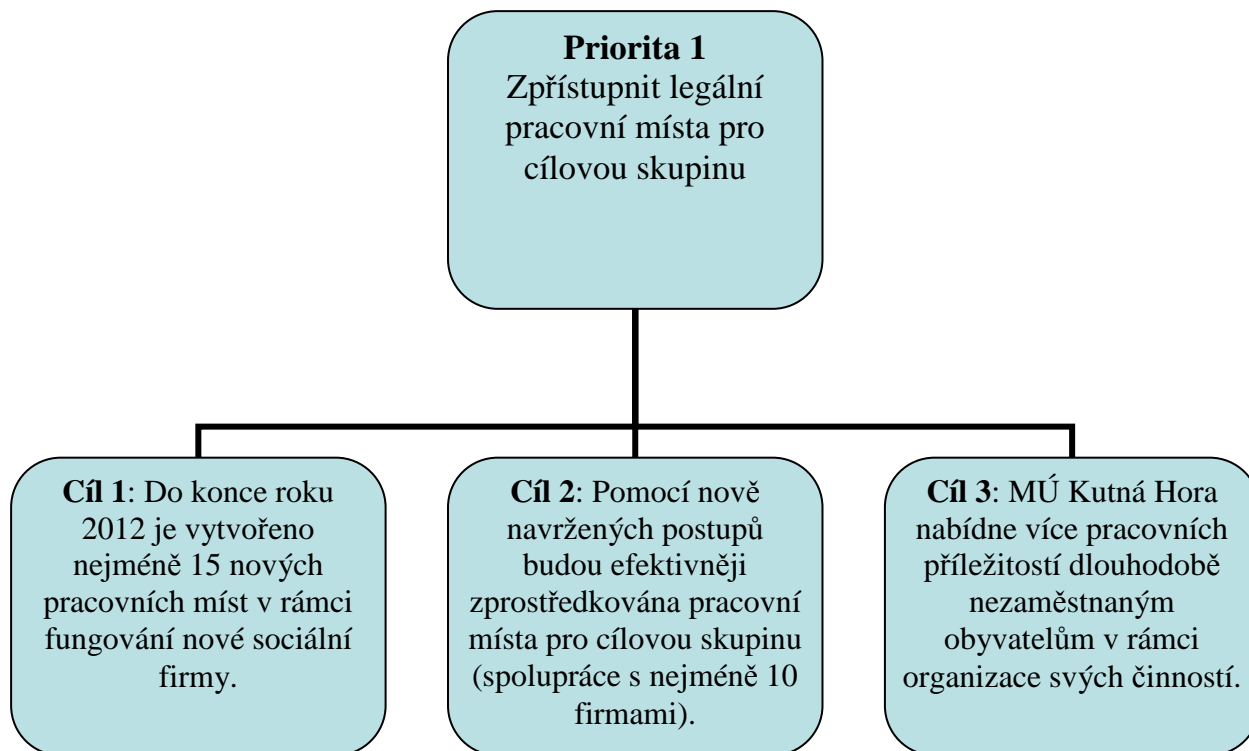
Oblast zaměstnávání:

SWOT analýza (viz příloha č. 4) odhalila mnoho silných stránek a slibné příležitosti (existence ochotných zaměstnavatelů a doprovodných služeb) v oblasti zaměstnávání cílové skupiny, pracovní skupina tedy zvolila expanzivní dílčí strategii doplněnou o proaktivní „experimentální“ hledání (např. v oblasti motivace a redukce práce na černo).

Základními pilíři pro řešení prioritních problémů (viz schéma) v oblasti zaměstnanosti jsou:

- i) rozvíjející se sociální firma, která bude vytvářet širokou paletu legálních dlouhodobých pracovních příležitostí, a to ve spolupráci s Úřadem práce a Městským úřadem. Navíc bude působit na vzdělávání svých zaměstnanců i jejich dětí a úzce spolupracovat s ostatními členy LP.
- ii) Aktivní městský úřad, který ve spolupráci s Úřadem práce, Technickými službami a sociální firmou bude vytvářet pracovní příležitosti pro dlouhodobě nezaměstnané občany Kutné Hory
- iii) Dobře cílené asistenční, zprostředkovatelské, vzdělávací a motivační služby působící na zvýšení kompetencí cílové skupiny. Za tímto účelem budou rozvíjeny již dnes velmi perspektivní programy ÚP a neziskových organizací.

Dlouhodobým efektem by měla být vzdělanější a kompetentnější část cílové skupiny, která by takto měla příležitost sehnat legální dlouhodobou práci jako odrazový můstek a základní předpoklad sociální mobility.

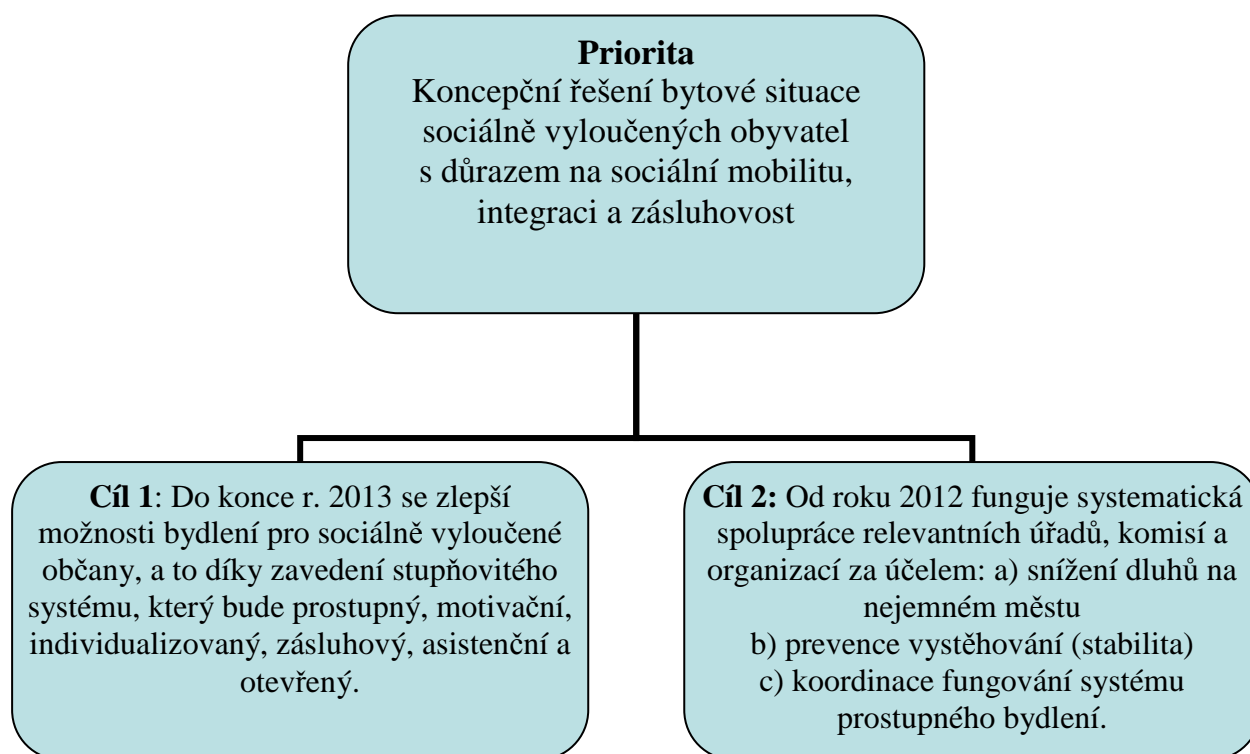
Oblast bydlení:

Ze SWOT analýzy i terénních šetření vyplynulo, že oblast bydlení je velkou slabinou řešené situace v Kutné Hoře a její koncepční dlouhodobé řešení je podmínkou celkového pozitivního efektu integračních snah. Činnost pracovní skupiny by se měla odvíjet dvěma směry:

- i) Jedná se v první řadě o *stabilizaci* situace s ohledem na neustálé nucené přesuny sociálně vyloučených obyvatel mezi ubytovny a jinými periferijními lokalitami charakteristickými nekvalitním, drahým a nestálým bydlením. Zde je velký potenciál pro novou úlohu města, které v minulosti svými intervencemi situaci spíše destabilizovalo.
- ii) Dále zpracováním dlouhodobé koncepce, která by nabídla kompetentním sociálně slabším obyvatelům *šanci* z bludného kruhu nestálého substandardního bydlení postupně vystoupat k zodpovědnému nájemnímu bydlení. To vše by mělo být doplněno mravenčí sociální prací s rodinami – v azylovém domě, na ubytovnách, v tréninkovém bydlení či v domcích na periferii, za účelem zkompetnění obyvatel i snížení rizik pro majitele bytů.

Z konkrétních opatření se Lokální partnerství bude soustředit na vytvoření jednotlivých stupňů systému dostupného bydlení, dále na promyšlení návaznosti těchto stupňů (azylový dům → ubytovna s doprovodným sociálním programem → tréninkové bydlení → volný trh) tak, aby byl obousměrně dostupný, motivační, zásluhový, individualizovaný, asistenční a otevřený. A v neposlední řadě spolupráci institucí, které by dohlížely nad jeho chodem (např. výběr uchazečů, aby splňovali kritérium zásluh, motivace a sociální mobility apod.). Kritéria v nastavování takového systému by měla být propojena s ostatními oblastmi intervence, tedy snahou o získání práce, školní docházkou dětí, splácením dluhů apod.

Dlouhodobým efektem by tedy měla být stabilizace cílové skupiny, jejíž členové mají šanci a schopnosti udržet si standardní bydlení a dlouhodobou práci.

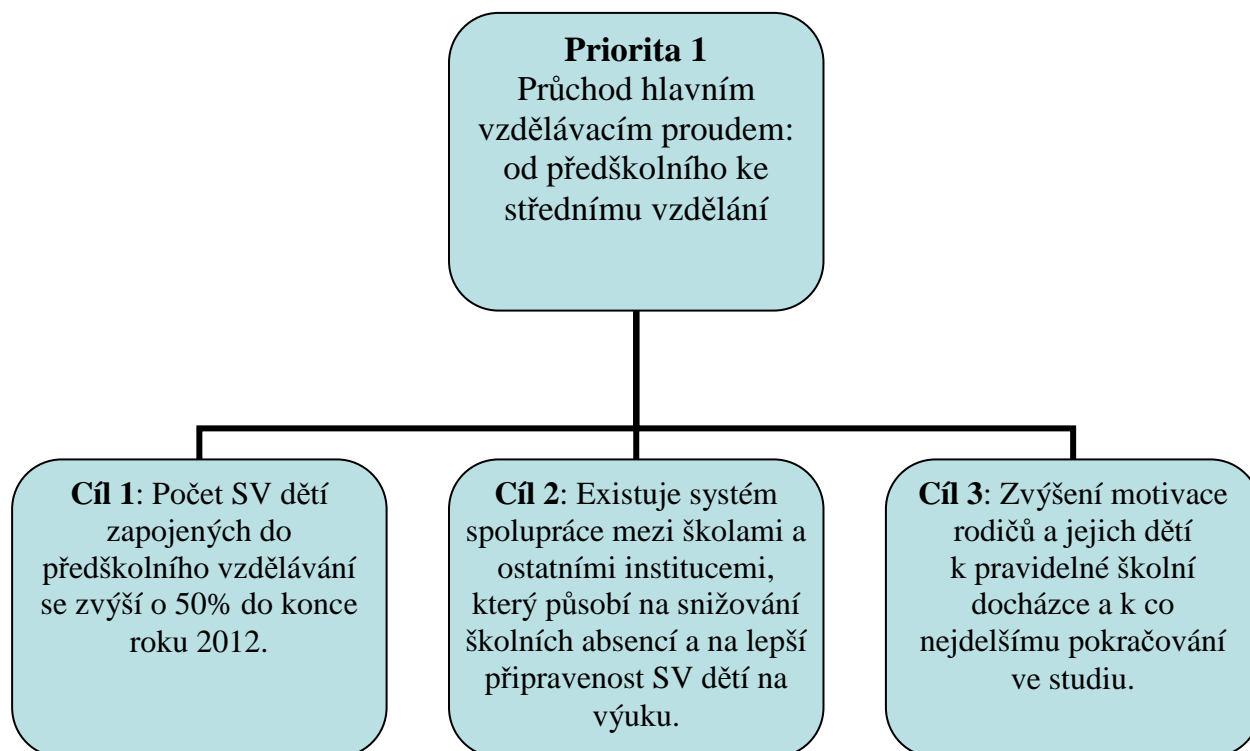
Oblast vzdělávání:

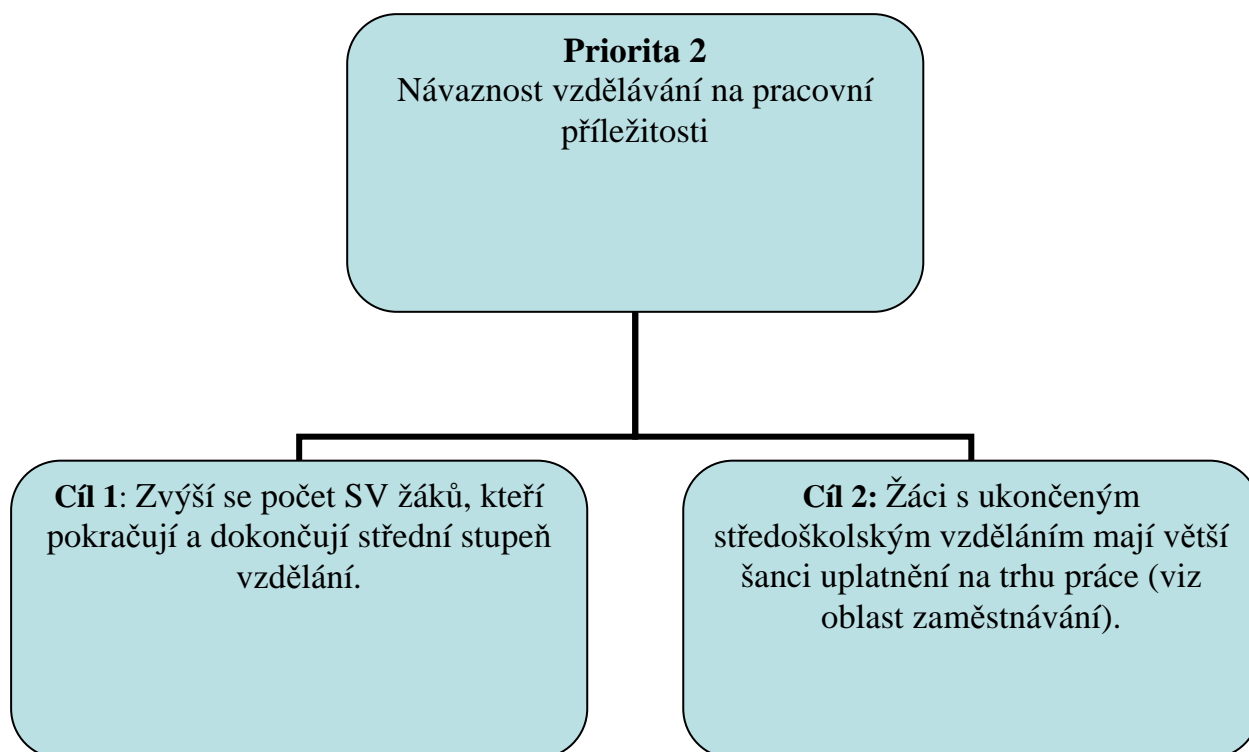
Tento plán věří, že dlouhodobě je nejdůležitějším sociálně mobilizačním a výchovným nástrojem vzdělání dětí. SWOT analýza však ukázala, že v této oblasti máme v Kutné Hoře, podobně jako v jiných městech, dlouhodobé slabiny, mezi jinými: nízká vzdělanost rodičů a většinou málo podnětné domácí prostředí, pozdní identifikace vzdělávacích problémů dětí, nízká motivace rodičů i dětí k pravidelné školní docházce aj. Dílčí strategie bude tedy spíše obranná, směřovaná k postupnému odbourávání překážek za pomoci silných stránek (školy, široká spolupráce mezi systémovými aktéry jako jsou neziskové organizace, OSPOD, psychologické poradny apod.).

Konkrétní opatření se zaměřují na

- i) předškolní přípravu dětí (nová přípravná třída, předškolní klub při azylovém domě, mobilizace rodin s malými dětmi k návštěvě těchto institucí);
- ii) dále pak na navázání lepšího kontaktu mezi školou a rodiči a na snahu zkompetentnit rodiče pro rozvíjení potenciálu svých dětí (asistenti při školách, rodinné centrum);
- iii) projekty spojené s doučováním, kariérovým poradenstvím a ukázkami praxí ve firmách. Tyto projekty by měly napomoci úspěšně překonat zlomový okamžik ve vzdělávací dráze sociálně vyloučených dětí – tedy aby pokračovaly ve studiu na učňovských oborech a získaly tak předpoklady k uplatnění na trhu práce.

Z dlouhodobého hlediska by měla být efektem nová generace dětí, které byly od raného věku kontinuálně připravovány na úspěšný průchod vzdělávacím systémem a mají pocit, že se jim vzdělání pro život vyplatí.

Prevence sociálně-patologických jevů:

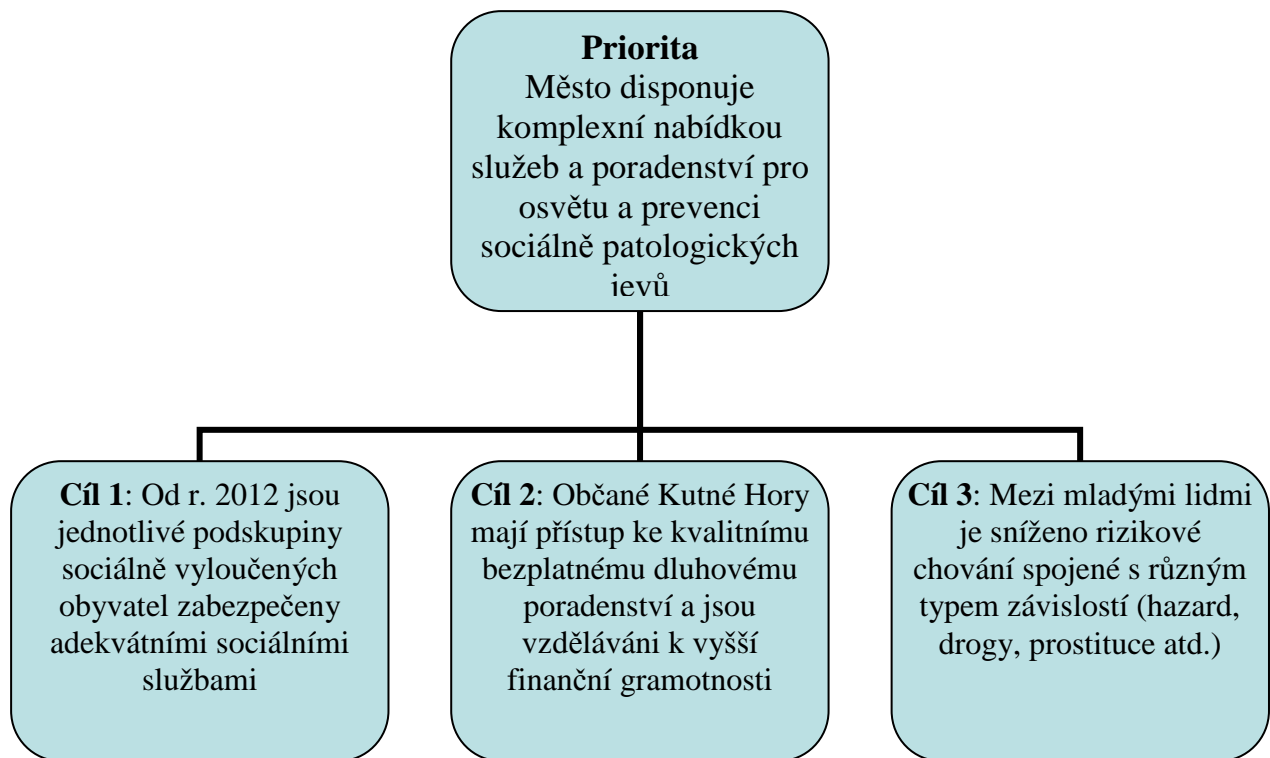
I v této oblasti SWOT analýza identifikovala podstatné slabiny (nejisté financování potřebných sociálních služeb, pasivita cílové skupiny, nedostatek terénních sociálních pracovníků apod.) a hrozby do budoucna (migrace, snižování životní úrovně a s tím související nárůst kriminality a radikalizace společnosti). Pracovní skupina ovšem může svou defenzivní strategii založit na rozšíření sítě sociálních služeb a koordinovaným postupem relevantních organizací a úřadů, jako jsou neziskové organizace tradičně působící v Kutné Hoře a okolí, odbor sociálních věcí, OSPOD, policie, PMS aj. K tomuto významnému rozvoji sociálních služeb zaměřených na osoby žijící v sociálním vyloučení či rodiny tímto vyloučením ohrožené má významně napomoci velká příležitost: díky působení Agentury pro sociální začleňování může Kutná Hora využít investiční dotace z Evropských strukturálních fondů na vybudování zázemí pro sociální služby (např. azylové bydlení, nízkoprahové kluby pro mládež apod.) i dotace na zajištění provozu těchto sociálních služeb do roku 2015. Vedení města podpořilo záměr pracovní skupiny podat 3 projekty, umožňující získat celkem až 60 miliónů korun z evropských fondů na podporu rozšíření služeb v Kutné Hoře.

Rozšířená síť sociálních služeb, nezbytná pro naplňování cílů ve výše zmíněných oblastech intervence, bude nastavena tak, aby nebyla demotivační, ale naopak aktivizační a zároveň zabráňovala hlubšímu sociálnímu propadu sociálně vyloučených občanů. Kromě již zmíněné podpůrné práce v oblasti bydlení a asistenční práce při hledání zaměstnání, je pro následující tři roky plánováno:

- i) znovuzavedení služby azylového bydlení spojené s doprovodným sociálním programem a klubem pro předškolní i školní děti;
- ii) rozšíření terénní sociální služby s důrazem na sanaci rodin (tedy dlouhodobou práci přímo v rodinách s dětmi ve spolupráci s OSPOD);
- iii) podpora smysluplného trávení volného času dětí a mládeže;
- iv) posílení sociálně právního a dluhového poradenství;
- v) koordinace a jasnější orientace v poskytování sociálních služeb;
- vi) vzdělávání cílové skupiny i pracovníků v sociálních službách;
- vii) programy na prevenci závislostí a podporu zdravého života apod.

V této oblasti se bude dbát na společný postup úřadů a relevantních organizací, vzájemnou informovanost a přístup preventivní, aby nedocházelo k eskalaci situace jak v individuálních případech, tak v rámci celých lokalit či centra města.

Dlouhodobým efektem takto doplněné a koncepčně nastavené sítě sociálních služeb by měly být vyšší sociální kompetence osob ze sociálně vyloučených lokalit a samostatnost při vytváření adekvátních životních strategií a řešení problémů.

Výše popsaná opatření jsou pod hlavičkou obecnějších priorit a konkrétnějších dlouhodobých a krátkodobých cílů rozpracována do pracovních scénářů, které představují pro členy LP jakousi „cestovní mapu“ dalšího postupu. Každé opatření či krok vedoucí k naplnění definovaných cílů má svůj termín plnění, garanta a zdroj financování (pokud je potřeba). Plnění takto sestaveného akčního plánu, který tvoří jádro tohoto dokumentu, bude monitorováno na již zaběhlých schůzkách relevantních pracovních skupin a Lokálního partnerství jako celku.

3. Závěr

Materiál, který jste právě dočetli, je třeba vnímat jako dynamický dokument, se kterým se bude dále intenzivně pracovat. Z harmonogramů jednotlivých cílů a opatření je zřejmé, že některé z nich se již daří naplňovat a realizace některých je, z různých důvodů, přesunuta na pozdější dobu. Aby strategický plán fungoval jako „živý“ dokument, je třeba zajistit jeho pravidelné revize, které zhodnotí míru jeho naplnění, upraví stávající cíle a obohatí je o další. Periodicita revizí bude roční a proto první z nich máme naplánovanou na leden roku 2012. Zodpovědnost (byť jenom obtížně vymahatelnou) za realizaci plánu mají zejména jednotlivé subjekty uvedené v akčních plánech v příloze. Schopnost a odpovědnost členů lokálního partnerství při naplňování jednotlivých cílů a opatření bude klíčová pro reálný dopad tohoto Strategického plánu. Podpora Agentury pro sociální začleňování bude v průběhu roku 2011 intenzivní, avšak v roce 2012 bude již slábnout a bylo by žádoucí zajistit návazný koordinační subjekt, který by pokračoval v její činnosti. Je také žádoucí, aby postupně došlo k propojování tohoto dokumentu s dalšími strategickými materiály vznikajícími v Kutné Hoře, jako jsou Komunitní plán, Integrovaný plán rozvoje města a další.

Ambicí dokumentu je, aby byl schválen orgány města Kutná Hora tak, aby město potvrdilo svou klíčovou úlohu, kterou se hrálo již při tvorbě Strategického plánu pro sociální začleňování.

Seznam zkratk:

CS	cílová skupina
IOP	integrováný operační program
LP	Lokální partnerství
MÚ	Městský úřad
OPLZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SPLP	Strategický plán lokálního partnerství
SV	sociálně vyloučený
SWOT	Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti), Threats (hrozby)
ÚP	Úřad práce

Seznam příloh:

- Příloha č. 1: Akční plány pro jednotlivé oblasti intervence
- Příloha č. 2: Prostorová charakteristika sociálního vyloučení (tzv. mapa exkluze)
- Příloha č. 3: Mapa lokálních partnerů
- Příloha č. 4: SWOT analýzy za jednotlivé oblasti intervence
- Příloha č. 5: Situační analýza Kutná Hora (Navreme Boheme s.r.o. 2010)
- Příloha č. 6: Tabulky kvantitativních indikátorů za rok 2010